

Асоціація адміністраторів недержавних пенсійних фондів
України

НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ.

ОГЛЯД ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

м.Київ – 2004

Додаткову інформацію Ви можете знайти у мережі Інтернет:

Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг
України

<http://www.dfp.gov.ua>

Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку України

<http://www.ssmc.gov.ua>

Міністерство праці та соціальної політики України

<http://www.mlsp.gov.ua>

Пенсійний фонд України

<http://www.pfu.gov.ua>

Спільний сайт Міністерства праці та соціальної політики
України, Пенсійного фонду України та проекту АМР США /
компанії ПАДКО “Впровадження пенсійної реформи в Україні”

<http://www.pension.kiev.ua>

Телефонуйте на інформаційну “гарячу” лінію
8-800-500-39-20.

Час роботи гарячої телефонної лінії з питань
пенсійної реформи:

в робочі дні з 9.00 до 18.00,

щосуботи – з 11.00 до 17.00

Для мешканців усіх регіонів України дзвінки
на лінію є **безкоштовними.**

ЗМІСТ

1. Запровадження недержавного пенсійного забезпечення.....	4
2. Добровільність недержавного пенсійного забезпечення.....	4
3. Структура системи недержавного пенсійного забезпечення за участю недержавних пенсійних фондів	5
4. Створення та діяльність пенсійного фонду	8
5. Рада пенсійного фонду	11
6. Формування пенсійних активів НПФ	12
7. Пенсійний контракт.....	13
8. Пенсійні схеми.....	14
9. Види пенсійних виплат, які здійснюються із системи недержавного пенсійного забезпечення	15
10. Право на пенсійні виплати.....	15
11. Пенсія на визначений строк	17
12. Одноразова пенсійна виплата	18
13. Довічна пенсія.....	19
14. Державний нагляд та контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення	20
15. Про Асоціацію адміністраторів недержавних пенсійних фондів України.....	21

Розроблено

Асоціацією адміністраторів недержавних пенсійних фондів України

(e-mail: asoc_admin.ukr.net., тел. 8 (067) 440-22-40)

при підтримці підкомітету з питань недержавного пенсійного забезпечення комітету

Верховної Ради України з питань фінансів і банківської діяльності

1. Запровадження недержавного пенсійного забезпечення

1 січня 2004 року набрав чинності Закон України "Про недержавне пенсійне забезпечення" (далі – Закон), що започаткував створення системи добровільного недержавного пенсійного забезпечення, яка дозволяє:

- ✦ створити додаткове до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування джерело пенсійних виплат;
- ✦ забезпечити громадянам більш високий рівень життя при досягненні пенсійного віку;
- ✦ створити правову базу для інститутів, які здійснюють діяльність у сфері недержавного пенсійного забезпечення;
- ✦ забезпечити формування нових джерел інвестиційних ресурсів для інвестування в різні сектори економіки;
- ✦ створити умови для додаткового стимулювання розвитку ринку капіталів, здешевлення кредитів та підвищення ліквідності фондового ринку;
- ✦ побудувати систему недержавного пенсійного забезпечення України на основі апробованих у світовій практиці принципів та механізмів.

2. Добровільність недержавного пенсійного забезпечення

Система недержавного пенсійного забезпечення - це складова частина системи накопичувального пенсійного забезпечення, яка ґрунтується на засадах *добровільної участі фізичних та юридичних осіб* у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання учасниками недержавного пенсійного забезпечення додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат.

До основних принципів недержавного пенсійного забезпечення, зокрема, належать:

- ✦ добровільне створення недержавних пенсійних фондів (далі – пенсійний фонд, НПФ) юридичними та фізичними особами, об'єднаннями фізичних осіб та об'єднаннями юридичних осіб;

- добровільна участь фізичних осіб у системі недержавного пенсійного забезпечення та вибір виду пенсійної виплати відповідно до Закону;
- добровільне прийняття роботодавцем рішення про здійснення пенсійних внесків на користь своїх працівників до системи недержавного пенсійного забезпечення;
- економічна заінтересованість роботодавця у здійсненні пенсійних внесків на користь своїх працівників до системи недержавного пенсійного забезпечення;
- заінтересованість фізичних осіб у недержавному пенсійному забезпеченні.

Учасники недержавного пенсійного забезпечення – фізичні особи, які самостійно сплачують пенсійні внески на свою користь, мають право самостійно вибрати пенсійний фонд – це може бути відкритий або професійний НПФ (за умови відповідності учасника визначенню у статуті професійного НПФ). У разі, якщо роботодавець здійснює пенсійні внески на користь своїх працівників до корпоративного чи професійного пенсійних фондів, працівник має право самостійно сплачувати додаткові внески на свою користь до такого фонду. Фізична особа може бути учасником кількох пенсійних фондів одночасно та сплачувати пенсійні внески до обраних фондів у розмірах та у порядку, встановлених пенсійним контрактом, відповідно до умов обраних пенсійних схем цих НПФ.

Учасниками недержавних пенсійних фондів можуть бути як громадяни України, так і іноземці та особи без громадянства.

3. Структура системи недержавного пенсійного забезпечення за участю недержавних пенсійних фондів

Важливим фактором недержавного пенсійного забезпечення є те, що обслуговування недержавного пенсійного фонду здійснюється кількома професійними учасниками фінансового ринку, які виконують різні, визначені Законом функції щодо управління активами недержавного пенсійного фонду, адміністрування його діяльності та зберігання пенсійних активів.

Недержавний пенсійний фонд – юридична особа, створена відповідно до Закону України “Про недержавне пенсійне забезпечення”, яка має статус неприбуткової організації (непідприємницького товариства), функціонує та провадить діяльність виключно з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам зазначеного фонду у визначеному цим Законом порядку.

Адміністратор недержавного пенсійного фонду (далі – адміністратор) – юридична особа, що здійснює адміністрування недержавних пенсійних фондів на підставі ліцензії на провадження діяльності з адміністрування пенсійних фондів.

Адміністратор зобов'язаний:

- ✘ вести персоніфікований облік учасників пенсійного фонду відповідно до Закону та нормативно-правових актів;
- ✘ укладати пенсійні контракти від імені пенсійного фонду;
- ✘ забезпечувати здійснення пенсійних виплат учасникам фонду у випадках, передбачених Законом;
- ✘ надавати зберігачу розпорядження щодо перерахування грошових коштів для оплати витрат, що здійснюються за рахунок пенсійних активів відповідно до статті 48 Закону “Про недержавне пенсійне забезпечення”;
- ✘ надавати пенсійному фонду агентські та рекламні послуги, пов'язані з його діяльністю;
- ✘ надавати інформацію відповідно до умов договору та Закону “Про недержавне пенсійне забезпечення”;
- ✘ складати відповідно до вимог Закону та інших нормативно-правових актів звітність у сфері недержавного пенсійного забезпечення, вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність пенсійного фонду відповідним органам виконавчої влади та раді пенсійного фонду.

Зберігач пенсійного фонду (далі - зберігач) - банк, який провадить депозитарну діяльність зберігача цінних паперів та відповідає вимогам Закону.

Обов'язками зберігача пенсійного фонду є:

- ✘ відкриття та ведення рахунків пенсійного фонду;
- ✘ приймання, передача (переведення), облік та забезпечення зберігання цінних паперів, а також документів, які підтверджують право власності на пенсійні активи в інших формах, документів, пов'язаних з формуванням та використанням пенсійних активів;
- ✘ перевірка підрахунку чистої вартості активів пенсійного фонду і чистої вартості одиниці пенсійних внесків, здійсненого адміністратором та особою (особами), що провадить (провадять) діяльність з управління активами пенсійного фонду;
- ✘ виконання відповідно до Закону розпоряджень адміністратора щодо перерахування пенсійних коштів;
- ✘ виконання розпоряджень адміністратора щодо перерахування грошових коштів для оплати послуг адміністратора, зберігача, винагороди особі, що провадить діяльність з управління активами пенсійного фонду, аудитора (аудиторської фірми), оплати послуг осіб, які надають пенсійному фонду консультаційні та (або) агентські послуги, торговців цінними паперами та інших посередників, здійснення оплати витрат на перереєстрацію прав власності та оплати інших витрат, передбачених Законом;
- ✘ виконання розпоряджень особи, що здійснює управління активами пенсійного фонду, згідно з інвестиційною декларацією пенсійного фонду;
- ✘ зберігання копій розпоряджень щодо операцій з цінними паперами та іншими активами, наданих особами, що здійснюють управління активами пенсійного фонду, торговцям цінними паперами та іншим посередникам;

- ✘ подання звітності, передбаченої Законом та відповідними нормативно-правовими актами;
- ✘ виконання розпоряджень Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо припинення (блокування) виконання розпоряджень особи, що здійснює управління активами пенсійного фонду, на підставах, визначених законодавством.

Компанія з управління активами (далі – КУА) – юридична особа, яка провадить професійну діяльність з управління активами на підставі відповідної ліцензії на провадження такої діяльності.

Компанія з управління активами зобов'язана:

- ✘ здійснювати операції щодо управління активами відповідно до інвестиційної декларації пенсійного фонду та укладеного договору про управління активами;
- ✘ подавати щороку раді фонду пропозиції щодо внесення змін до інвестиційної декларації фонду;
- ✘ надавати звітність, передбачену Законом.

Торговець цінними паперами (далі – ТЦП) – юридична особа, яка здійснює професійну діяльність на ринку цінних паперів.

Обов'язками ТЦП є:

- ✘ виконання розпоряджень КУА щодо купівлі-продажу цінних паперів відповідно до інвестиційної декларації пенсійного фонду;
- ✘ надання звітності, передбаченої законодавством України.

4. Створення та діяльність пенсійного фонду

Закон дає можливість створювати пенсійні фонди кількох видів, а саме:

- ✘ відкритий пенсійний фонд;
- ✘ корпоративний пенсійний фонд;
- ✘ професійний пенсійний фонд.

Кожний пенсійний фонд має свої особливості щодо складу засновників та учасників:

Вид фонду	Засновники	Учасники
Відкритий пенсійний фонд	будь-які одна чи кілька юридичних осіб	громадяни України, іноземці та особи без громадянства незалежно від місця та характеру їх роботи
Корпоративний пенсійний фонд	юридична особа-роботодавець чи кілька юр. осіб-роботодавців, до яких можуть приєднуватися роботодавці-платники	виключно громадяни, які перебувають у трудових відносинах з засновниками або роботодавцями-платниками фонду
Професійний пенсійний фонд	об'єднання: юридичних осіб-роботодавців, фізичних осіб, включаючи профспілки або фіз. особи, пов'язані за родом проф. діяльності	виключно громадяни, пов'язані за родом їх професійної діяльності, визначеної статутом фонду

Аналізуючи економічну ситуацію в Україні та фінансові можливості населення, можна припустити, що в перші роки проведення пенсійної реформи найбільш поширеними будуть корпоративні та професійні пенсійні фонди.

Створення і реєстрація пенсійних фондів здійснюється відповідно до статті 11 Закону, Положення про порядок державної реєстрації недержавних пенсійних фондів (далі – Положення), затвердженого розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (далі – ДКРРФПУ) № 186 від 29 грудня 2003 р., Положення про Державний реєстр фінансових установ, затвердженого розпорядженням ДКРРФПУ № 41 від 28 квітня 2003 р., та Закону України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців” від 15 травня 2003 р. № 755-IV і включає такі етапи:

- I. Прийняття засновником рішення про створення пенсійного фонду або рішення роботодавця про приєднання до вже існуючого корпоративного НПФ. Рішення повинно відповідати вимогам п. 5.5 Положення. Якщо роботодавець виявив бажання приєднатися до уже існуючого корпоративного НПФ, то таке приєднання здійснюється за умови визнання статуту пенсійного фонду, внесення відповідних змін до колективного договору та обов'язкового

повідомлення ДКРРФПУ про участь у пенсійному фонді, шляхом укладення з радою фонду договору про участь.

- II. Затвердження засновником статуту пенсійного фонду та пенсійних схем. Статут пенсійного фонду повинен відповідати вимогам статті 9 Закону та розділу 4 Положення і встановлювати тільки такі умови і правила, які не суперечать Закону. Затверджений статут та пенсійні схеми разом з документами, перелік яких визначений Законом і Положенням, подаються до ДКРРФПУ для реєстрації пенсійного фонду. Протягом 30 календарних днів після подання документів ДКРРФПУ приймає рішення щодо реєстрації пенсійного фонду та видачі йому свідоцтва. (з 1 липня 2004 р. НПФ спочатку реєструється як юридична особа згідно з Законом України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців”, а потім як фінансова установа – в ДКРРФПУ).
- III. Для здійснення контролю за поточною діяльністю пенсійного фонду і вирішення основних питань його роботи засновник зобов'язаний протягом трьох місяців з моменту реєстрації сформувати склад ради пенсійного фонду в кількості не менше п'яти осіб. Члени ради фонду обираються на три роки з правом переобрання на наступний строк. Особи, які претендують на обрання в члени ради фонду, повинні відповідати вимогам, визначеним у статті 13 Закону та розпорядженні ДКРРФПУ № 137 від 27 листопада 2003 р. “Про затвердження Кваліфікаційних вимог до членів рад недержавних пенсійних фондів та фахівців з питань адміністрування недержавних пенсійних фондів”. Список членів ради пенсійного фонду погоджується з ДКРРФПУ відповідно до Порядку погодження ДКРРФПУ членів ради недержавного пенсійного фонду, затвердженого розпорядженням ДКРРФПУ № 169 від 18 грудня 2003 р. Члени ради набувають своїх повноважень, якщо протягом 30 календарних днів з моменту подання списку щодо них не надійшло обгрунтованого письмового заперечення ДКРРФПУ. Рада фонду здійснює свою діяльність у порядку, визначеному статутом пенсійного фонду, та відповідно до вимог Закону (зокрема, повноваження визначені в ст.14 Закону).

- IV. Рада фонду укладає договори з адміністратором, КУА, зберігачем, розробляє і затверджує інвестиційну декларацію пенсійного фонду. Протягом 60 календарних днів після формування ради фонду інвестиційна декларація підлягає обов'язковій реєстрації в ДКРРФПУ. Інвестиційна декларація повинна відповідати вимогам Положення про інвестиційну декларацію недержавного пенсійного фонду, затвердженого розпорядженням ДКРРФПУ № 139 від 27 листопада 2003 р., та реєструється ДКРРФПУ протягом 10 робочих днів з дати подання заяви та документів, визначених пунктом 4.1 цього Положення.
- V. Після виконання всіх наведених вище дій можна починати укладати пенсійні контракти та отримувати пенсійні внески на рахунок пенсійного фонду.

5. Рада пенсійного фонду

Рада фонду – єдиний орган управління НПФ, який створюється для здійснення контролю за поточною діяльністю НПФ та вирішення основних питань його функціонування.

Рада фонду провадить свою діяльність у порядку визначеному статутом НПФ та відповідно до вимог Закону і виконує такі функції:

- ✘ Звітує про діяльність НПФ перед зборами засновників фонду.
- ✘ Реєструє в Держфінпослуг зміни до пенсійних схем фонду.
- ✘ Затверджує інвестиційну декларацію фонду та зміни до неї.
- ✘ Укладає від імені НПФ договори з адміністратором, КУА, зберігачем і аудитором НПФ, а також договори про участь з роботодавцями-платниками корпоративного НПФ.
- ✘ Заслуховує звіти про результати діяльності адміністратора, КУА та зберігача.
- ✘ Розглядає аудиторський висновок і затверджує інформацію про фінансовий стан НПФ, яка підлягає оприлюдненню.
- ✘ Здійснює контроль за цільовим використанням активів НПФ.

- ✘ Розглядає спірні питання, що виникають між НПФ та його учасниками та/або вкладниками.

Рада фонду підзвітна зборам засновників НПФ, члени ради можуть бути переобрані в разі неналежного виконання покладених на них обов'язків.

6. Формування пенсійних активів НПФ

Формування пенсійних активів НПФ здійснює за рахунок активів в грошових коштах, цінних паперах та інших активах, не заборонених законодавством, відповідно до затвердженої інвестиційної декларації, яка визначає інвестиційну політику фонду. В інвестиційній декларації відображається склад активів пенсійного фонду, основні напрями інвестування пенсійних активів та обмеження інвестиційної діяльності з пенсійними активами, встановлені в межах загальних вимог та обмежень інвестиційної діяльності, визначених статтями 47, 48, 49 Закону та Положенням про вимоги до осіб, що здійснюють професійну діяльність з управління активами недержавних пенсійних фондів щодо складу та структури зазначених активів, затвердженим рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 560 від 10 грудня 2003 р.

Законом дозволено здійснювати інвестиції в цінні папери, емітовані Кабінетом Міністрів України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими радами, урядами іноземних держав, акції та облигації українських та іноземних емітентів. Також Закон визначає граничні межі інвестування в такі цінні папери:

№ п/п	Вид пенсійного активу	Обмеження інвестування – не більше ніж: (у відсотках до загальної вартості пенсійних активів)
1	Банківські депозитні рахунки та ощадні сертифікати банків	40 (10 в одному банку)
2	Цінні папери, емітовані Кабінетом Міністрів України	50
3	Цінні папери, емітовані Радою міністрів Автономної Республіки Крим, та облигації місцевих позик	20

№ п/п	Вид пенсійного активу	Обмеження інвестування – не більше ніж: (у відсотках до загальної вартості пенсійних активів)
4	Облігації українських емітентів	40
5	Акції українських емітентів	40
6	Цінні папери іноземних емітентів	20
7	Іпотечні цінні папери	40
8	Об'єкти нерухомості	10
9	Банківські метали	10
10	Інші активи, не заборонені законодавством України	5
11	Цінні папери одного емітента (крім цінних паперів, погашення та отримання доходу за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України, та у випадках, визначених Законом України “Про недержавне пенсійне забезпечення”)	5
12	Цінні папери засновника корпоративного НПФ	10% – протягом перших 5 років роботи, потім – 5%

З метою захисту прав учасників пенсійного фонду законом заборонено формувати пенсійні активи за рахунок позикових (кредитних) коштів, заборонено надавати майнові гарантії, забезпечені пенсійними активами, укладати угоди купівлі-продажу або міни пенсійних активів з обов'язковою умовою зворотного викупу, за рахунок пенсійних активів емітувати будь-які боргові цінні папери та похідні цінні папери, придбавати цінні папери, емітовані особами, з якими пенсійним фондом укладено договори на надання послуг (зокрема: зберігач, адміністратор, КУА, аудитор, засновники та інші).

Компанія з управління активами здійснює інвестування активів пенсійного фонду з урахуванням прибутковості та надійності інвестицій.

7. Пенсійний контракт

Для того, щоб стати вкладником пенсійного фонду, необхідно укласти пенсійний контракт, тобто договір між пенсійним фондом та його вкладником. Пенсійний контракт укладається в письмовій формі від імені пенсійного фонду його

адміністратором. Кожний вкладник фонду може укласти один або кілька пенсійних контрактів з адміністратором (адміністраторами) одного чи кількох пенсійних фондів на користь їх учасників. Вкладник, який є учасником фонду, має право вимагати зміни його умов або розірвати укладений контракт в односторонньому порядку. Однак, у разі розірвання пенсійного контракту, такий вкладник зобов'язаний укласти новий пенсійний контракт з іншим НПФ або договір із страховою організацією чи відкрити у банку пенсійний депозитний рахунок.

В пенсійному контракті зазначається обрана вкладником пенсійна схема, визначається строк його дії та умови зміни і розірвання, порядок розрахунків між пенсійним фондом та учасником фонду у разі дострокового розірвання пенсійного контракту або ліквідації пенсійного фонду. Пенсійний контракт набирає чинності з моменту його підписання вкладником фонду та адміністратором і припиняє дію при настанні умов, визначених ст.58 Закону.

8. Пенсійні схеми

Вкладник фонду вільно вибирає пенсійну схему, яка визначає умови та порядок недержавного пенсійного забезпечення учасника фонду, та підписує пенсійний контракт. Пенсійний фонд може використовувати кілька пенсійних схем, які підлягають обов'язковій реєстрації в ДКРРФПУ. В пенсійних схемах відображаються:

- ✘ умови та порядок участі у пенсійній схемі;
- ✘ порядок, розмір та строки сплати пенсійних внесків;
- ✘ опис всіх видів та умов здійснення пенсійних виплат;
- ✘ порядок визначення розміру пенсійних виплат;
- ✘ строк, протягом якого здійснюються пенсійні виплати, та порядок їх здійснення;
- ✘ права та обов'язки вкладника, учасника фонду за даною пенсійною схемою;
- ✘ інші умови, що не суперечать законодавству.

Вкладники фонду мають право на зміну пенсійної схеми, але не частіше одного разу на 6 місяців.

9. Види пенсійних виплат, які здійснюються із системи недержавного пенсійного забезпечення

Учасники пенсійного фонду можуть отримувати такі види пенсійних виплат:

- пенсія на визначений строк;
- одноразова пенсійна виплата;
- довічна пенсія.

Пенсія на визначений строк та одноразова пенсійна виплата виплачуються учаснику пенсійного фонду адміністратором фонду від імені фонду.

Довічна пенсія виплачується учаснику виключно страховою організацією, яка обирається учасником пенсійного фонду після досягнення пенсійного віку.

Розміри пенсійних виплат визначаються виходячи з сум пенсійних коштів, що обліковуються на індивідуальному пенсійному рахунку учасника фонду, тривалості виплати та формули розрахунку величини пенсії на визначений строк згідно з методикою, затвердженою ДКРРФПУ. Пенсійні виплати здійснюються у грошовій формі в національній валюті України.

10. Право на пенсійні виплати

Пенсійні виплати здійснюються учаснику чи його спадкоємцям у грошовій формі за рахунок грошових коштів, які накопичені у фонді та обліковуються на індивідуальному пенсійному рахунку учасника, за умови набуття права на недержавну (додаткову) пенсію відповідно до діючого законодавства України.

Підставою для отримання пенсійних виплат може бути:

- ✘ Досягнення учасником фонду пенсійного віку, визначеного ним у заяві про пенсійні виплати. Пенсійний вік, що визначається учасником фонду, може бути меншим або більшим від пенсійного віку, який дає право на пенсію за

загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням, не більше ніж на 10 років, якщо інше не визначено законами.

✘ Визнання учасника фонду інвалідом.

У разі набуття учасником фонду права на отримання пенсії по інвалідності за системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування учасник має право визначити свій пенсійний вік після настання інвалідності без урахування обмежень та подати відповідну заяву адміністратору.

✘ Медично підтверджений критичний стан здоров'я (онкозахворювання, інсульт тощо) учасника фонду.

✘ Виїзд учасника фонду на постійне проживання за межі України.

У разі виїзду учасника фонду на постійне проживання за межі України, учасник має право отримати одноразову пенсійну виплату без обмежень щодо пенсійного віку та подати відповідну заяву адміністратору.

✘ Смерть учасника фонду.

У разі смерті учасника фонду пенсійна виплата здійснюється його спадкоємцям.

Виплата пенсії на визначений строк, що здійснюється за рахунок коштів пенсійного фонду, розпочинається з дня досягнення учасником фонду віку, визначеного в його заяві, із здійсненням першої виплати протягом 45 робочих днів.

Одноразова пенсійна виплата здійснюється за умов, визначених статтею 65 Закону.

Законом заборонена відмова або затримка в здійсненні пенсійних виплат, крім випадків, передбачених законом. У разі відмови або затримки пенсійних виплат учасник фонду має право оскаржити дії осіб, які здійснюють пенсійні виплати, до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України або до суду. Порушення строків здійснення пенсійних виплат є підставою для застосування санкцій, встановлених законом.

Пенсійні виплати з пенсійного фонду здійснюються незалежно від отримання виплати за загальнообов'язковим пенсійним страхуванням або з інших джерел.

11. Пенсія на визначений строк

Виплата пенсії на визначений строк здійснюється адміністратором пенсійного фонду:

- 1) за бажанням учасника фонду, який має право на отримання пенсійних виплат відповідно до його заяви;
- 2) на вимогу учасника фонду (з дня виникнення у нього права згідно з умовами пенсійного контракту на страхування довічної пенсії, якщо придбання довічного анuitету може негативно вплинути на розмір пенсійних виплат).

Пенсія на визначений строк розраховується виходячи із строку не менше як десять років від початку здійснення першої виплати.

Виплата пенсії на визначений строк може здійснюватися з такою періодичністю:

- щомісячно;
- щоквартально;
- один раз на шість місяців.

У разі прийняття учасником рішення про виплату пенсії на визначений строк фондом, учасник подає заяву встановленого зразка адміністратору фонду.

Виплата пенсії на визначений строк здійснюється адміністратором фонду від імені фонду в грошовій формі шляхом перерахування коштів на власний рахунок учасника у банку або поштовим переказом за бажанням учасника.

Протягом періоду виплати пенсії на визначений строк учасник фонду у будь-який час може:

- 1) перейти до іншого пенсійного фонду з метою подальшого отримання пенсії обраного виду. При цьому пенсійний фонд, до якого перейшов учасник фонду, продовжує виплату такої пенсії протягом строку, що залишився;
- 2) укласти із страховою організацією договір страхування довічної пенсії з оплатою такого договору за рахунок

пенсійних коштів, які обліковуються на його індивідуальному пенсійному рахунку в пенсійному фонді.

12. Одноразова пенсійна виплата

Пенсійна виплата може здійснюватися адміністратором одноразово на вимогу учасника фонду в разі:

- 1) медично підтвердженого критичного стану здоров'я (онкозахворювання, інсульт тощо) або настання інвалідності учасника фонду;
- 2) коли сума належних учаснику фонду пенсійних коштів на дату настання пенсійного віку учасника фонду не досягає мінімального розміру суми пенсійних накопичень, встановленого Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України;
- 3) виїзду учасника фонду на постійне проживання за межі України;
- 4) смерті учасника фонду.

Для отримання пенсійної виплати, що здійснюється одноразово, учасники фонду, а у разі смерті учасника – його спадкоємці, подають адміністратору заяву та документи, які підтверджують їхнє право на отримання цієї виплати згідно з законодавством України. Пенсійна виплата провадиться протягом п'яти робочих днів після отримання відповідної заяви та документів та визначається виходячи із суми пенсійних коштів, які обліковуються на індивідуальному пенсійному рахунку учасника фонду на день подання заяви на отримання такої виплати.

У разі порушення строку пенсійної виплати адміністратор за власний рахунок сплачує отримувачу пенсійної виплати, що здійснюється одноразово, пеню в розмірі подвійної облікової ставки Національного банку України в розрахунку на 1 день від суми, що підлягала виплаті, за кожний день прострочення платежу, у порядку, визначеному Держфінпослуг.

13. Довічна пенсія

Учасник фонду при досягненні пенсійного віку має право отримувати довічну пенсію (довічний ануїтет). Довічна пенсія виплачується учаснику фонду страховою організацією, з якою цей учасник уклав договір страхування довічної пенсії, за рахунок грошових коштів, перерахованих страховій організації.

Договір страхування довічної пенсії укладається між учасником фонду та страховою організацією згідно із законодавством про страхування з урахуванням вимог, передбачених Законом та пенсійним контрактом, після настання пенсійного віку, визначеного учасником фонду відповідно до Закону.

Учасник письмово повідомляє адміністратора фонду про обрану ним страхову організацію та подає йому письмову заяву встановленого зразка про перерахування до цієї страхової організації належних йому коштів у сумі, що обліковується на його індивідуальному пенсійному рахунку на день настання пенсійного віку учасника фонду. Учасник фонду має право перерахувати до страхової організації свої пенсійні кошти повністю або частково.

У разі несвоєчасного перерахування пенсійних коштів учасника фонду страховій організації адміністратор за власний рахунок сплачує учаснику фонду пеню в розмірі подвійної облікової ставки Національного банку України в розрахунку на 1 день від суми, що підлягає перерахуванню, за кожний день прострочення платежу.

У разі, коли сума пенсійних коштів, що підлягає перерахуванню страховій організації, не досягає розміру мінімальної суми пенсійних накопичень, встановленої Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України, учасник фонду (а в разі смерті – спадкоємці) має право отримати належні йому пенсійні кошти як одноразову пенсійну виплату.

14. Державний нагляд та контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення

Враховуючи важливу соціальну роль інституту недержавного пенсійного забезпечення, необхідність збереження пенсійних коштів і створення умов для їх примноження, передбачено три напрями захисту пенсійних коштів учасників недержавного пенсійного забезпечення, а саме:

1) Законодавчі обмеження:

- ✘ Встановлено вимогу щодо диверсифікації напрямів інвестування пенсійних активів.
- ✘ Заборонено нецільове використання пенсійних активів.
- ✘ Встановлено вимогу розмежування та відокремлення активів пенсійного фонду від активів його засновників і роботодавців - платників, адміністратора, КУА, страхових організацій з метою унеможливлення банкрутства НПФ.
- ✘ НПФ не може бути проголошений банкрутом і ліквідований за законодавством про банкрутство.

2) Системні вимоги:

- ✘ Встановлено високі вимоги до порядку створення, ліцензування та функціонування адміністратора, КУА, зберігача.
- ✘ Забезпечується чітке розділення функцій накопичення, зберігання та управління активами НПФ, а також внутрішній контроль за діяльністю суб'єктів, які надають послуги НПФ.

3) Регуляторні заходи:

- ✘ Виконання суб'єктами НПЗ своїх обов'язків контролюється Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України, Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольним комітетом України.
- ✘ Діяльність у сфері НПЗ мають право здійснювати тільки суб'єкти, працівники яких мають відповідну кваліфікацію і отримали кваліфікаційне свідоцтво.

Державний нагляд та контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення (стаття 67 Закону) здійснюють:

- ✘ за діяльністю недержавних пенсійних фондів, страхових організацій та банківських установ – Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України;
- ✘ за діяльністю осіб, що здійснюють управління активами недержавних пенсійних фондів, та зберігачів – Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
- ✘ контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції у сфері недержавного пенсійного забезпечення – Антимонопольний комітет України.

Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольний комітет України здійснюють свою діяльність в межах повноважень та в порядку, передбачених законодавством України.

15. Про Асоціацію адміністраторів недержавних пенсійних фондів України

Асоціація адміністраторів недержавних пенсійних фондів України заснована у лютому 2004 року та є незалежною неприбутковою організацією.

Метою діяльності асоціації є:

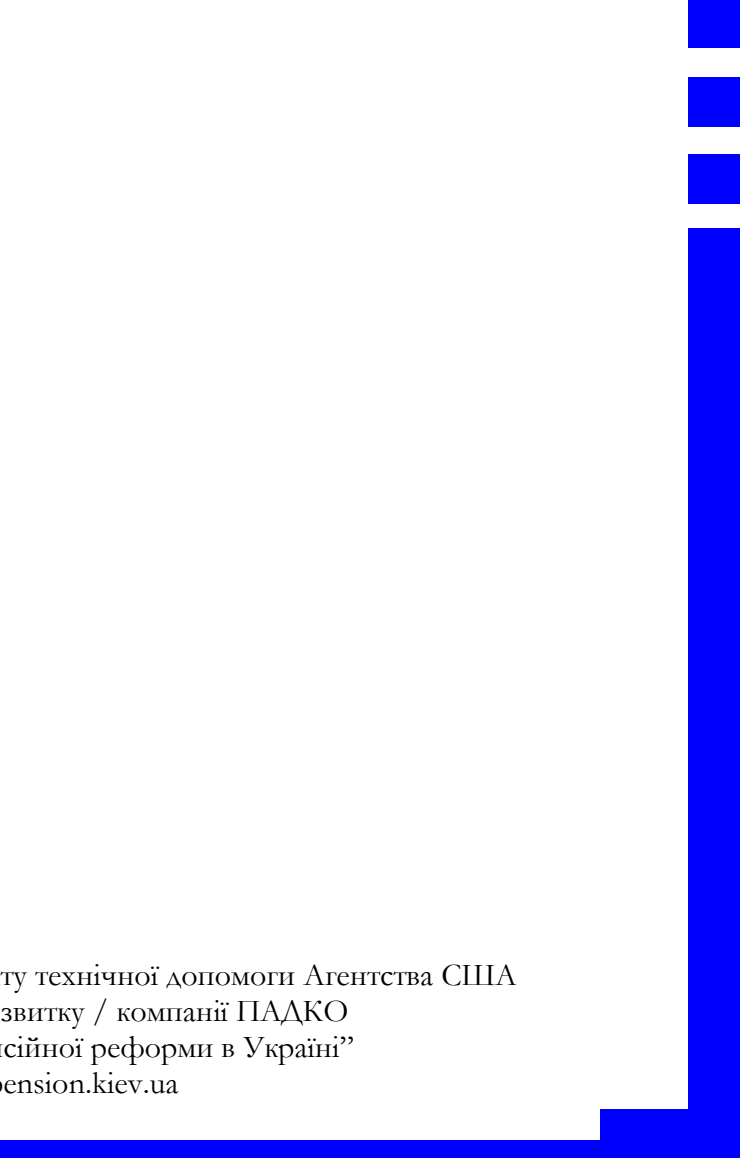

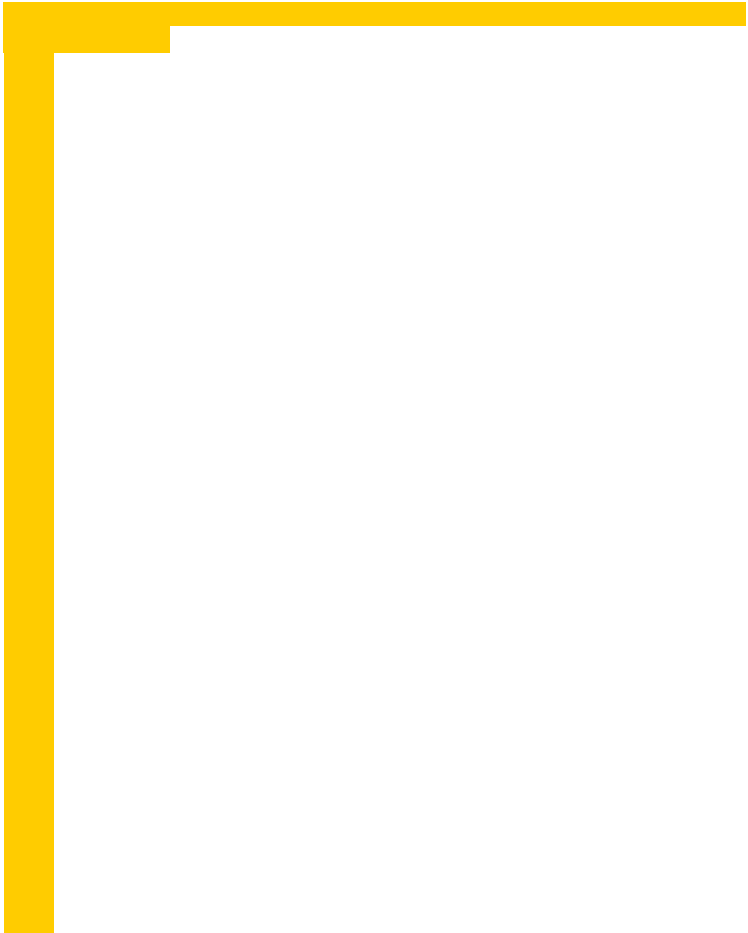
- ✘ сприяння розвитку недержавного пенсійного забезпечення;
- ✘ розробка, впровадження, виконання членами Асоціації правил, вимог та стандартів здійснення недержавного пенсійного забезпечення;
- ✘ запровадження громадського контролю за діяльністю у сфері недержавного пенсійного забезпечення.

Асоціація планує здійснювати діяльність в наступних напрямках:

- ✘ моніторинг у сфері недержавного пенсійного забезпечення;

- ✘ громадський контроль за дотриманням законодавства;
- ✘ підготовка нормативно-правової бази з питань недержавного пенсійного забезпечення;
- ✘ практична та методична допомога, надання консультацій членам Асоціації з питань недержавного пенсійного забезпечення;
- ✘ інформаційно-роз'яснювальна, консультаційна робота з питань недержавного пенсійного забезпечення;
- ✘ інформування про чинне законодавство у галузі недержавного пенсійного забезпечення та зміни у ньому;
- ✘ збір та аналіз статистичної інформації про діяльність на ринку недержавного пенсійного забезпечення;
- ✘ розробка та розповсюдження методичних матеріалів, рекомендацій;
- ✘ вивчення міжнародного досвіду у галузі недержавного пенсійного забезпечення;
- ✘ розробка навчальних планів та програм для підготовки фахівців, що здійснюють діяльність з недержавного пенсійного забезпечення;
- ✘ створення представництв Асоціації в регіонах України.

Виготовлено за сприяння проекту технічної допомоги Агентства США
з міжнародного розвитку / компанії ПАДКО
“Впровадження пенсійної реформи в Україні”
www.pension.kiev.ua